

Utbildningsinspektion i Bäckahagens skola, förskoleklass och årskurs 1–9 samt obligatorisk särskola årskurs 5–10

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Bäckahagens skola	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	6
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bäckahagens skola den 14 och 15 september 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna vid kommande inspektionstillfällen.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun och Bäckahagens skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Bäckahagens skola intervjuades skolledning, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i olika årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Bäckahagens skola

Bäckahagens skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	24
Grundskola	553
Obligatorisk särskola	12

Uppgifterna är skolans egna och gäller för hösten 2006.

Bäckahagens skola omfattar förskoleklass, årskurserna 1–9 samt obligatorisk särskola. På skolan finns 22 klasser, två särskilda undervisningsgrupper, en så kallad samundervisningsklass med elever från både grundsärskola och grundskola samt en kommunövergripande särskolegrupp. För årskurserna 7–9 finns två profiler, en engelskprofil och en fotbollsprofil.

I Bäckahagens skola finns dessutom sju arbetslag, ett för förskoleklass och årskurserna 1–3, ett för årskurserna 4–6 och fyra arbetslag för årskurserna 7–9. Särskolan bildar ett eget arbetslag tillsammans med samverkansklassen och de särskilda undervisningsgrupperna. Varje arbetslag leds av en studieledare som tillsammans med skolledningen utgör skolans ledningsgrupp.

Inspektionen omfattar förskoleklass, grundskola samt särskola. Bäckahagens skola tillhör Vantörs stadsdel.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Bäckahagens skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att utbildningen vid Bäckahagens skola till stora delar håller god kvalitet. Elevernas når genomgående bra kunskapsresultat och deras kunskapsutveckling dokumenteras och följs upp på ett tydligt sätt. Det finns väl fungerande rutiner för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd och den flexibla organiseringen av skolans undervisning gör det möjligt att ge stöd till elever som behöver detta.

Skolledningen driver på ett positivt sätt de pedagogiska utvecklingsfrågorna på Bäckahagens skola, och lärarna erbjuds goda möjligheter till kompetensutveckling. Verksamheten i förskoleklassen och i obligatoriska särskolan bedöms sammantaget hålla god kvalitet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).

- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av likabehandlingsplanen (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna (2 kap. 17-18 §§ grundskoleförordningen).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för alla elever som behöver det (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Urvalsprinciperna för antagning till skolans så kallade fotbollsprofil ger inte alla elever lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet (1 kap. 2 § skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.
- Elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten i stort och möjligheter att påverka arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll bör förbättras.
- Elevernas trygghet bör förbättras och skolans arbete med att förhindra kränkningar stärkas.
- Undervisningen bör, för alla elever, erbjuda en variation i arbetssätt samt i högre grad återspegla läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.
- Skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- Skolans arbete med åtgärdsprogrammen bör förbättras. Särskolan måste upprätta rutiner för att vid behov ta fram åtgärdsprogram.
- Skolans arbete med att föra in betygen i betygskatalogen bör förbättras.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras bl.a. med avseende på regelbunden utvärdering och analys av resultat kring hur målen för utbildningen nås. Kvalitetsredovisningen bör förbättras.
- Rektors roll och ansvar bör tydliggöras för all personal.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Enligt skollagen skall utbildningen i förskoleklassen ligga till grund för fortsatt skolgång. Inspektörerna bedömer att barnen i förskoleklassen får förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5 används bland annat för att bedöma huruvida eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska.

Tabell 1. Nationella ämnesprov för år 5 i Bäckahagens skola för år 2005 och 2006. Tabellen anger andel elever som, enligt statistik från skolan, uppnått målen vid samtliga av provens delmoment.

	År 2005	År 2006
Engelska	97	98
Matematik	96	98
Svenska	91	98

Resultatet på nationella ämnesproven för årskurs 5 år 2006 visar på en stark måluppfyllelse. En viss förbättring har skett från föregående år, särskilt i svenska och matematik, vilket enligt skolledningen och lärarna är ett resultat av skolans medvetna satsning på såväl ett språkutvecklande arbetssätt som matematikundervisningen. Resultatförbättringen tror lärarna också beror på att eleverna har beretts möjligheter till dels att förbereda sig bättre inför själva provsituationen, dels att lärarna genomgående har fångat upp de svagare eleverna på ett tidigare stadium.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolarbetet i samtliga ämnen. I Bäckahagens skola genomförs ingen övergripande uppföljning av skolans kunskapsresultat på skolnivå. Skolledningen får information på klasskonferenser och elevvårdsteamets möten om de elever som riskerar att inte nå målen i svenska, engelska och matematik, och för dessa elever utarbetas åtgärdsprogram. I övriga ämnen saknas en samlad bild över huruvida eleverna i årskurs 5 når målen.

Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra sin övergripande uppföljning av elevernas resultat i samtliga ämnen, för elever i årskurs 5 och för yngre elever. Sådana resultat bör också ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och skolans arbete med att ge stöd till elever.

Betygsresultat för Bäckahagens skola redovisas i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Slutbetyg enligt Skolverkets statistik.

	Bäckahagens skola			Stockholms kommun			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde¹	222,4	207,2	223,1	221,0	221,3	221,9	206,9	206,3	206,8
- Flickor	234,9	199,4	225,1	230,5	230,7	230,5	218,1	217,3	218,3
- Pojkar	209,6	214,0	219,7	211,8	212,3	213,3	196,8	195,8	195,7
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	81,6	72,2	80,2	75,6	75,7	75,1	75,9	75,5	76,0
- Flickor	84,6	66,0	83,6	78,3	78,8	77,2	79,3	78,8	79,4
- Pojkar	78,4	77,4	74,4	72,9	72,7	73,0	72,6	72,3	72,6
Andel (%) behöriga till gymnasie-skolans nationella program	93,2	90,4	99,1	89,8	89,2	90,0	89,6	89,2	89,5
- Flickor	92,3	84,9	98,5	90,0	90,1	90,3	91,1	90,7	90,7
- Pojkar	94,1	95,2	100,0	89,5	88,4	89,7	88,2	87,7	88,3

Av tabellen framgår att skolans resultat för år 2006 har förbättrats markant jämfört med året innan och ligger något högre än resultatet för Stockholms kommun. För år 2005 fanns påtagliga skillnader mellan flickors och pojkars resultat men någon närmare analys av dessa skillnader har enligt skolledningen inte genomförts. Resultatet för elever med utländsk respektive svensk bakgrund har inte heller följts upp.

Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan når ett genomgående bra kunskapsresultat. Dock måste elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen i årskurser där betyg inte sätts följas upp på en övergripande nivå. Dessutom bör resultaten närmare analyseras och följas upp. Det gäller till exempel att systematiskt jämföra resultaten mellan pojkar och flickor och mellan elever med utländsk respektive svensk bakgrund.

För att eleverna, enligt läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs att skolan klargör vilka mål utbildningen har. Inspektörerna konstaterar dock att de elever som inspektörerna samtalat med inte har någon större kännedom om målen - trots att det finns en ambition hos många lärare och ett utarbetat system för att informera eleverna om utbildningsmålen. Detta kan enligt eleverna skilja mellan olika lärare.

Inspektörerna bedömer sammantaget att elevernas kunskaper om utbildningsmålen generellt sett behöver förbättras.

¹ Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som fått betyg i minst ett ämne.

I Bäckahagens särskola dokumenteras och utvärderas varje enskild elevs kunskapsutveckling och verksamheten riktas sig enligt inspektörernas bedömning mot måluppfyllelse av de nationella målen.

Normer och värden

När det gäller resultatet av skolans arbete med trivsel och trygghet uppger elever, föräldrar och lärare att det då och då förekommer bråk och konflikter mellan elever. Yngre elever berättar att de ibland är rädda för äldre elever på skolan och att det emellanåt känns otryggt ute på rasterna. Både yngre och äldre elever uppger att det ibland är stökigt på lektionerna och att det är svårt att få arbetsro. Inspektörernas iakttagelser bekräftar dessa utsagor. Enligt kvalitetsredovisningen för år 2005 visar resultatet av stadsdelens så kallade brukarenkät att 88 procent av eleverna i årskurs 1–6 är mycket eller ganska nöjda med tryggheten. Motsvarande siffra för årskurserna 7–9 är 84 procent. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67) råder ett absolut förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling och alla trakasserier måste aktivt bekämpas. Inspektörerna bedömer sammantaget att resultaten av skolans arbete med elevernas trygghet bör förbättras.

Eleverna i Bäckahagens skola upplever att de har relativt begränsade möjligheter att påverka beslut som rör skolans verksamhet i stort. Via klassråd och skolans två elevråd har de visserligen möjligheter att framföra önskemål om förbättringar men det är sällan som deras synpunkter får någon genomslagskraft. Via skolans matråd upplever dock eleverna att de har fått visst gehör för sina klagomål på maten. Elevrådet har enligt eleverna en låg status på skolan och om de behöver framföra synpunkter eller klagomål väljer de i stället att gå direkt till rektorn. Enligt inspektörernas bedömning finns det upparbetade rutiner för att eleverna skall kunna påverka beslut som rör verksamheten i stort via t.ex. klassråd, matråd och elevråd. Däremot bör deras möjligheter till att faktiskt påverka verksamheten i stort förbättras, t.ex. genom att elevrådets roll ses över med avseende på elevernas möjligheter att få genomslagskraft för sina synpunkter.

I Bäckahagens särskola bedöms miljön för eleverna som lugn och trygg, och förhållandet mellan elever samt elever och personal präglas av respekt och vänlighet. Mobbning eller trakasserier förekommer inte, enligt personal och elever. I fråga om elevers inflytande och ansvarstagande, förekommer moment i undervisningen där eleverna uppmuntras att själva välja vad de vill arbeta med. Särskolans arbete med normer och värden, inklusive elevinflytande, bedöms sammantaget hålla god kvalitet.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt inspektörernas bedömning finns det ett väl uppbyggt system med rastvakter, så kallade Bäckaänglar (elever i årskurs 9 som har fått utbildning i att förebygga mobbning, m.m.), kamratstödare, fadderverksamhet m.m. En så kallad trygghetsgrupp ansvarar för att utreda och agera när konflikter eller kränkningar sker. Det finns likaså en i stort sett gemensam syn bland lärarna beträffande ordnings- och trivsselfrågor; uppkomna konflikter diskuteras i allmänhet under lektionerna och de flesta lärare tar detta på stort allvar. Enligt eleverna ingriper lärarna konsekvent när de ser att bråk eller kränkningar sker. Trots detta uppger många av de yngre eleverna att de känner sig otrygga, framför allt på rasterna, och att det ofta förekommer bråk och konflikter som lärarna inte ser. Inspektörerna bedömer att så länge trakasserier eller andra kränkningar förekommer, måste värdegrundsarbetet ständigt omprövas och förbättras. Det är därför angeläget att skolan mer kraftfullt analyserar och skaffar sig kunskaper om varför trakasserier eller andra kränkningar uppstår samt vidtar ytterligare åtgärder för att förhindra fortsatta trakasserier eller andra kränkningar.

Vid inspektionstillfället hade skolan påbörjat ett arbete med att ta fram en likabehandlingsplan. Detta arbete måste slutföras. I anslutning till detta vill inspektörerna påpeka att den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna. Utformningen och omfattningen av elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt läroplanen skall läraren se till att alla elever får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. I Bäckahagens skola är det enligt inspektörerna alltför ofta lärarna som ensamma planerar undervisningen och beslutar om arbetssätt och arbetsformer. Som tidigare nämnts har eleverna bristfällig kännedom om målen för utbildningen. Detta får konsekvenser för elevernas inflytande över det egna lärandet eftersom det, enligt läroplanen, inte är möjligt att ha inflytande över lärandet utan att känna till utbildningsmålen. Det är inte heller möjligt för eleverna att ta ansvar för sitt lärande om de inte ges tillfälle att vara delaktiga i till exempel beslut om innehåll i undervisningen samt vilka arbetssätt och arbetsformer som lämpar sig bäst i olika sammanhang för att nå utbildningsmålen. Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med att ge eleverna inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll bör förbättras.

Under rubriken ”Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet” har även skolans samverkan med föräldrar granskats. Inspektörerna har bedömt denna vara av god kvalitet utan att ge ytterligare kommentarer i denna rapport.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Den pedagogiska verksamheten i förskoleklassen bedöms enligt inspektörerna ligga till god grund för barnens fortsatta skolgång. En medveten satsning sker på ett språkutvecklande arbetssätt och den så kallade kunskapsblomman (ett dokument med olika kunskapsmässiga och sociala mål) används redan från förskoleklassen för att följa barnens kunskapsutveckling avseende språkinläring och matematiskt tänkande.

Lärandet tar enligt inspektörernas bedömning ett tydligt avstamp från barnens lust att lära och präglas av ett lekfullt arbetssätt. Den pedagogiska verksamheten i förskoleklassen tar sin utgångspunkt i tydliga mål för verksamheten och bedöms av inspektörerna som sammantaget av god kvalitet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning en stor flexibilitet i organiseringen av skolans undervisning. Tillgången till resurspersoner möjliggör arbetsformer i mindre grupperingar, liksom samarbete mellan vissa klasser och parallellundervisning i några ämnen. Härigenom blir det enligt lärarna också möjligt att lättare fånga upp de elever som behöver extra hjälp eller särskilt stöd.

Enligt läroplanen skall eleverna lära sig utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Lärarna skall likaså sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i olika former. Inspektörerna kunde emellertid notera stora skillnader mellan olika lärare och klasser med avseende på arbetssätt och arbetsformer. I vissa klasser ges eleverna stora möjligheter till variation med bland annat ämnesövergripande, undersökande arbetssätt, såväl enskilt som i grupper. I andra klasser däremot saknas variation och eleverna hänvisas mestadels till att på egen hand arbeta med utgångspunkt i ett förutbestämt arbetsmaterial. Inspektörernas iakttagelser bekräftas av elevernas utsagor, som också påtalar för inspektörerna att för de äldre eleverna beror skillnaderna på vilken profil klassen tillhör. Enligt inspektörernas bedömning bör undervisningen, för alla elever, i högre grad erbjuda en variation i arbetssätt samt åter spegla läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.

Den pedagogiska verksamheten i särskolan håller enligt inspektörernas bedömning god kvalitet. Undervisningen är flexibelt organiserad i olika klasser och grupper, och arbetssätt och arbetsformer varierar beroende på elevernas ålder och deras individuella förutsättningar för skolarbete.

Individanpassning och stöd

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Inspektörerna har fått ta del av några exempel på elevers individuella utvecklingsplaner samt en ny mall för individuell utvecklingsplan som skolan har för avsikt att börja använda från och med detta läsår. Enligt inspektörernas bedömning bör dock skolans arbete med de individuella utvecklingsplanerna förbättras avseende innehåll och kvalitet. De individuella utvecklingsplaner som inspektörerna tagit del av fungerar enligt inspektörernas bedömning snarare som underlagsdokumentation än som utvecklingsplaner. De innehåller konkreta uppnåendemål för samtliga ämnen men saknar framåtsyftande långsiktiga och kortsiktiga mål för elevens utveckling inom ett fåtal övergripande målområden. Se vidare Skolverkets ”allmänna råd för individuella utvecklingsplaner”.

I Bäckahagens skola finns enligt rektor och lärare fungerande rutiner för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd. Elever som bedöms ha svårigheter i skolan diskuteras i första hand i arbetslagen; därefter kontaktas vid behov elevvårdsteamet. I elevvårdsteamet ingår bland annat kurator och hälso pedagog som kopplas in när elever uppges må dåligt.

All undervisning skall enligt läroplanen utgå från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov, vilket när det gäller särskilt stöd kan möjliggöras genom att bl.a. organisera eller utforma verksamheten så att alla elever ges möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

I Bäckahagens skola anpassas undervisningen ofta genom att klasser organiseras i grupper på olika sätt. Det görs ibland med avseende på innehåll, t.ex. erbjuds elever en mer praktiskt inriktad undervisning i skolans ”matematikverkstad”. Oftare erbjuds elever extra hjälp eller stöd av sin lärare/mentor, utom klassens ram, eller med hjälp av en extra resursperson. En speciallärare arbetar med de elever i årskurser 7–9 som riskerar att inte nå målen i framför allt matematik och svenska. För elever med långsam inlärnin g finns två särskilda undervisningsgrupper, en för yngre och en för något äldre elever.

Trots att rutinerna fungerar för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd, uppger vissa lärare att det finns elever som inte får det särskilda stöd de är i behov av eftersom specialpedagog/speciallärare saknas för de yngre eleverna. Enligt grundskoleförordningen skall särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet och enligt läroplanen ansvarar rektorn för att undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Inspektörerna bedömer sammantaget att det finns väl utarbetade rutiner för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd och att dessa elever bedöms få detta stöd i enlighet med författningarnas krav.

Inspektörerna vill också påpeka att det från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn skall se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärder na skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation.

Vid inspektionen framkom kritik från föräldrar och elever avseende skolans sätt att hantera åtgärdsprogram. Bland annat uppger föräldrar att i något fall har inte åtgärdsprogrammen föregåtts av någon utredning och att de inte inbjudits att medverka vid framtagandet av programmet. Elever uppger att skolan i vissa fall inte har utarbetat åtgärdsprogram trots att det stått klart att elever varit i behov av särskilda stödåtgärder. Enligt några lärare råder en viss osäkerhet om vem som ansvarar för åtgärdsprogrammen och när dessa skall skrivas. Inspektörerna har tagit del av några exempel på åtgärdsprogram och bedömer sammantaget att skolans arbete med åtgärdsprogrammen bör förbättras. Den utredning som bör föregå framtagandet av åtgärdsprogrammen bör t.ex. inte enbart fokusera på elevernas brister och behov utan även utgå från ett organisatoriskt och pedagogiskt perspektiv.

I Bäckahagens särskola har varje enskild elev en individuell utvecklingsplan, där individuella mål och framsteg dokumenteras och utvärderas. Den pedagogiska verksamheten utgår från målen i kursplanerna och varje enskild elev har ett individuellt schema anpassat till elevens specifika behov. Samtliga elever får enligt personal och skoll edning det stöd och den hjälp de är i behov av. Där emot saknas rutiner för att vid behov utarbeta åtgärdsprogram.

Särskolans arbete med att ge stöd till elever bedöms av inspektörerna fungera väl. Trots detta måste åtgärdsprogram enligt särskoleförordningen upprättas för elever som behöver särskilt stöd. Inspektörerna bedömer därför att särskolan måste upprätta rutiner för att ta fram åtgärdsprogram.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

För utvärdering och uppföljning av de enskilda elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik används bland annat så kallade kunskapsblommor (som innehåller beskrivningar av vilka kunskaper eleverna skall uppnå), läsutvecklingsschema (LUS) tre gånger per år i samtliga årskurser samt i förskoleklassen, nationella ämnesprov i årskurserna 5 och 9 samt olika diagnosmaterial. För uppföljning och utvärdering i övriga ämnen används individuella utvecklingsplaner. Uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling bedöms sammantaget hålla god kvalitet.

Bedömnings- och betygssamtal förs i olika ämnesgrupper och vissa av lärarna i årskurserna 7–9 deltar i de bedömningsdiskussioner som pågår i stadsdelens ämnesnätverk. Mer sällan förekommer dock diskussioner på skolan mellan lärarna i årskurserna 1–6 och 7–9 och vissa lärare efterlyser mer grundläggande bedömningsdiskussioner kopplade till kursplanernas mål. Inspektörerna bedömer att lärarna till viss del samverkar kring grunderna för betygssättning och bedömning men att samverkan med fördel kan fördjupas.

I de årskurser där betyg sätts har även skolans rutiner att föra betygskatalog på ett rättssäkert sätt varit föremål för undersökning. Enligt inspektörerna måste skolans arbete med att föra in betygen i betygskatalogen ses över, bland annat med avseende på att betyg skall sättas i modersmål, att om ett ämne inte har lästs skall detta markeras i betygskatalogen och att benämningen IG inte finns i grundskolan.

Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i särskolan bedöms sammantaget hålla god kvalitet. Bland annat används individuella utvecklingsplaner, dagböcker, loggböcker och nationella prov. Elever inom grundsärskolan får betyg från och med årskurs åtta om eleven eller dennes vårdnadshavare så begär. Intyg utfärdas i slutet av varje termin för de elever som inte ges betyg.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall en sådan redovisning upprättas varje år. Denna skall innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. För Bäckahagens skola finns en kvalitetsredovisning för år 2005. Dessutom finns en verksamhetsplan för 2006. Dessa dokument är skrivna efter en gemensam mall för de kommunala skolorna i Vantörs stadsdel och personalen har aktivt deltagit i framtagandet av dessa dokument.

Inspektörerna finner efter inspektionsbesöket och efter studier av både kvalitetsredovisning och verksamhetsplan, att skolan vidtar åtgärder för utveckling och redovisar resultat som i viss mån beskriver huruvida målen för utbildningen nås. Skolan bör dock bättre och mer systematiskt utvärdera sin verksamhet och även vidta åtgärder som har ett tydligt samband med dessa utvärderingar.

Exempelvis saknar inspektörerna regelbunden analys och förslag på åtgärder kring betygsresultat och resultat på nationella ämnesproven. I ett sådant analysarbete blir t.ex. skillnaderna i betygsresultat mellan pojkar och flickor automatiskt föremål för intern diskussion och förbättringsarbete.

Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete. Dessutom bedömer inspektörerna att de krav som finns i förordningen på kvalitetsredovisningen inte uppfylls fullt ut eftersom analys och förslag på åtgärder huvudsakligen återfinns i verksamhetsplanen. Denna uppdelning leder enligt inspektörerna till en otydlighet. Dessutom saknas en redovisning av särskolans och skolbarnsomsorgens verksamhet, vilket måste förbättras. Stöd för hur kvalitetsredovisningar kan upprättas finns i Skolverkets ”allmänna råd och kommentarer för kvalitetsredovisning”.

Ledning och intern kommunikation

I Bäckahagens skola har rektorn det övergripande ansvaret för verksamheten i stort medan de två biträdande rektorerna har det operativa ansvaret för sina respektive enheter. Den ena biträdande rektorn ansvarar för verksamheten i förskoleklass, årskurserna 1–6 samt särskolan och den andra för årskurserna 7–9. Enligt lärare, elever och föräldrar finns påtagliga skillnader beträffande arbetssätt och arbetsro mellan olika enheter på skolan, bland annat mellan de yngre och äldre eleverna och mellan de elever som tillhör profilklasserna och de som inte tillhör dessa. Rektorn uppfattas av vissa lärare, elever och föräldrar som relativt ”osynlig” och inte fullt ut insatt i skolans alla verksamhetsområden. Enligt inspektörernas bedömning är ansvarsfördelningen som sådan inom skolledningen tydlig, men rektorn bör tydliggöra sin roll och ta ett större ansvar för att hålla ihop skolan som en enhet. Sammantaget bedöms dock rektorn - och tillika de biträdande rektorerna - vara förtrogna med verksamheten.

Beslut fattas i olika konstellationer: i arbetslag, verksamhetsgrupper, samverkansgrupp och i ledningsgrupp. Skolledningen träffar regelbundet studieledarna för de olika arbetslagen, lärarna från olika verksamhetsgrupper samt samverkansgruppen. Minnesanteckningar och protokoll från möten finns att läsa via skolans intranät. Denna organisation upplevs som tydlig av personalen och förslag och fattade beslut finns dokumenterade.

Enligt skollagen vilar det på rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. I Bäckahagens skola pågår förbättringsinsatser på flera olika håll, bland annat drivs ett EU-projekt om samverkan med olika skolor i Leeds, ett genusprojekt för att öka jämställdheten i undervisningen, utvecklingen av ett språkutvecklande arbetssätt och en matematikverkstad för att höja kunskapsresultaten, hälsotema och en satsning på rörelse i vissa klasser, m.m. Det finns likaså en tydlig koppling mellan förbättringsinsatser och personalens kompetensutveckling. Inspektörerna bedömer att rektorn och skolledning på ett positivt sätt driver de pedagogiska utvecklingsfrågorna på Bäckahagens skola.

Enligt rektorn finns en tydlig ansvarsfördelning mellan huvudmannen och skolans ledning.

Särskolans personal upplever att de är en del av skolan, och de deltar regelmässigt i skolans gemensamma träffar och möten. Skolledningen bedöms enligt inspektörerna ha god inblick i särskolans verksamhet.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall som språkval erbjudas minst två av de moderna språken franska, spanska och tyska. Om eleven och elevens vårdnadshavare önskar det skall i stället för moderna språk erbjudas bland annat svenska och engelska som språkval. De elever i Bäckahagens skola som inte nått målen i årskurs 5 i engelska och svenska får inte välja franska, spanska eller tyska och språkvalen engelska och svenska används enbart som stödundervisning.

Dessutom erbjuds de elever som ”tröttnar” och vill ”hoppa av” de moderna språken att i stället göra läxorna eller arbeta på egen hand i andra ämnen, t.ex. matematik. Skolans hantering av språkval strider i dessa avseenden mot författningarna och måste åtgärdas.

På Bäckahagens skola finns ett stort antal elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk. Enligt lärare och skolledning vill dock inte majoriteten av dessa elever, liksom deras föräldrar, läsa svenska som andraspråk. Undervisningen i svenska som andraspråk är därför integrerad med undervisningen i svenska. Inspektörerna vill i sammanhanget framhålla att svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och måste anordnas i stället för undervisning i svenska för de elever som behöver det. Svenska som andraspråk kan också ges som elevens val eller inom ramen för skolans val. Rektorn är den som skall besluta om undervisning i svenska som andraspråk skall anordnas för en elev. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk måste anordnas på ett sådant sätt att det uppfyller författningarnas krav.

I Bäckahagens skola finns en engelskprofil och en fotbollsprofil för elever i årskurs 7–9. Till engelskprofilen tas alla elever emot som söker plats. Till fotbollsprofilen tas 30 elever in, lika många pojkar som flickor, och urvalet baseras på ett färdighetsstest. I de fall det inte finns tillräckligt många flickor som söker, fylls platserna på med pojkar. Enligt skolans hemsida syftar utbildningen främst till att utveckla eleverna individuellt som fotbollsspelare och träningen uppges vara ett komplement till ordinarie föreningsverksamhet. Enligt skolledningen är fotbollsundervisningen en del av ämnet idrott och hälsa och en utbildad lärare i ämnet har huvudansvaret för undervisningen. Därutöver finns tränare som ansvarar för själva fotbollsträningen. Krav på medlemskap i fotbollsförening har tidigare funnits men togs bort för cirka ett år sedan. Enligt skollagen skall alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning. Inspektörerna bedömer att urvalet av elever till fotbollsprofilen, grundat på att hälften är pojkar och hälften flickor, strider mot kravet att skolan skall vara öppen för alla. Detta måste åtgärdas. Skolan bör även se över innehållet i skolans hemsida så att syftet och målen med undervisningen bättre stämmer överens med de nationella målen för undervisningen i ämnet idrott och hälsa.

Inom särskolan bedömer inspektörerna att eleverna ges den utbildning och de valmöjligheter som skall finnas enligt författningarna.

Personal

Den personal som finns i Bäckahagens skola har med få undantag utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Enligt skolans kvalitetsredovisning för 2005 har samtliga lärare lärarbehörighet.

Personalens tillgång till kompetensutveckling bedöms som god, och kopplingen mellan skolans satsningar på utvecklingsprojekt och personalens kompetensutveckling uppfattar inspektörerna som positiv. Så t.ex. har alla lärare deltagit i föreläsningar och diskussioner om ett språkutvecklande arbetssätt.

Personalen i Bäckahagens särskola har utbildning antingen som lärare eller som förskollärare eller fritidspedagoger med pedagogisk påbyggnadsutbildning för att undervisa barn med funktionshinder.

Kompetensutveckling erbjuds personalen på Bäckahagens särskola, både i form av sådan utbildning som avser hela skolans gemensamma framtidskridande och sådan utbildning som avser den enskilde pedagogens utveckling inom sitt yrke. Särskolepersonalens utbildning och tillgång till kompetensutveckling bedöms sammantaget som god.

Under denna rubrik har även skolledningens utbildning, sakkunskap och erfarenhet bedömts liksom även deras tillgång till kompetensutveckling. Inspektörerna har bedömt att tillgången inom dessa områden är god.

Materiella resurser

Under ovanstående rubrik har resurser såsom böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel samt läromedel, datorutrustningen och lokalerna bedömts. Inspektörerna har bedömt att de materiella resurserna gör det möjligt att genomföra utbildningen, utan att ge ytterligare kommentarer i denna rapport. Detta gäller även särskolan.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Elisabeth Ritchey

Inger Tinglev

Anna Färm Rydin